

Jednota jako „intentum“ [intencionální (ne)předmět]

Tážeme-li se po „jednotě míněné“, tj. po tom, jak vlastně myslíme tu jednotu, po které se – v nějaké souvislosti – tážeme, pak jde evidentně o kritické posouzení našeho (nebo prostě něčího) chápání či pojetí „jednoty“, s ním pak chceme pracovat. Ovšem můžeme udělat ještě další krok a pokusit se soustředit na jednotu (spíše předpokládanou, tušenou nebo naopak zpochybňovanou) toho „míněného“, které odlišíme od čehokoli „skutečného“ jako pouhý myšlenkový model, tedy buď intencionální „předmět“, nebo intencionální „ne-předmět“, s jehož pomocí však se můžeme mnohem přesněji myšlenkově (a pak třeba i výzkumně, „vědecky“ – pokud tím ovšem hned nevyloučíme možnost práce s „ne-předměty“) zaměřit na nějaké opravdové skutečnosti. Musíme si ovšem hned od počátku uvědomit, že jen někdy se intencionální předmět (nebo nepředmět) podobá předmětu skutečnému, a to vždycky jen v některých ohledech; někdy však nic takového, čemu by se intencionální předmět nebo nepředmět mohl nebo měl podobat, ve skutečnosti neexistuje. Jde však o to, že skutečnost může být myšlenkově (a dokonce i v různých podobách prakticky) zvládána pozoruhodně efektivně, když je naše myšlení takovými „modely“, modelovými konstrukcemi vybaveno. (Tak třeba nikde v našem vesmíru se nevyskytují žádné geometrické obrazce ani třírozměrná stereometrická tělesa, např. trojúhelníky nebo jehlany apod., a přece s nimi můžeme při nejrůznějších obyčejných i mimořádně komplikovaných vědeckých pracích účelně pracovat. Mnohem přesvědčivější příklady by však bylo možno předvést z tzv. lidského světa, v němž intencionální předměty a zejména nepředměty mohou mít neobyčejně mocný „vliv“ na dění, takže se vlastně do jednání, chování a vůbec událostí jakoby vtiskují.) „Jednota“ míněných předmětů i nepředmětů (jakožto lidských myšlenkových konstrukcí) pak nespočívá (nemusí spočívat) v nich samých, ale v jejich zapojení do vnitrosvětého dění; a je zřejmé, že jejich jednota, eventuelně nejednota a vnitřní rozpornost ani nemůže být jinak ověřována a prokazována, než právě s ohledem na jejich možnosti uplatnění.

(Písek, 060821-2.)